

Først litt om meg selv. Jeg heter Asta Beate Håland. Jeg er feminist og politisk aktivist og har vært engasjert i arbeidet mot prostitusjon siden 1980 tallet. Mesteparten av det jeg kan, har jeg lært meg gjennom denne kampen, enten det er å skrive eller å tale. Jeg bor sør og vest i Norge, i Stavanger, og jeg beklager min vanskelige dialekt, som nok gjør at de fleste av dere må bruke simultantolken. Men for dere som vil forsøke å forstå hva jeg sier på norsk, så lover jeg å snakke så sent og tydelig som jeg bare klarer.

Motstand

Jeg har blitt invitert hit for å snakke om motstand. Motstand er et vidt begrep, og mitt oplægstema kan også tolkes på to måter. Foredraget mitt vil handle om begge fortolkninger. Altså skal jeg snakke om den motstanden vi selv får når vi protesterer eller aksjonerer mot prostitusjonen, og salg av mennesker. Men jeg skal også snakke om karakteren og innholdet i den motstanden vi yter. Om hvor ekstremt provoserende det er å stille spørsmål ved menns privilegier, om hvor provokativt det er, i våre nordiske erklært likestilte samfunn, å stille spørsmål ved kjønnsmaktordningen.

Jeg har fått 35 minutter og må derfor være disiplinert. Og jeg skal snakke om begge disse fortolkningene ut fra våre egne norske erfaringer.

La meg begynne med bordellkampen. For 20 år siden nokså nøyaktig, startet prostitusjonsindustriens offensiv i Norge. Det ble åpnet mange bordeller, noe som ikke er tillatt i Norge, og noen av bordellene ble forkledd som massasjeinstitutt, andre åpnet i ”hemmelighet” i leiligheter i boligstrøk. Det ble ivrig reklamert for sextelefoner, det ble arrangert stripping, mudwrestling, åpnet toppløsbarer og så videre og videre... Stor offensiv altså. Vi fikk noen travle år over hele landet fra Finnmark i nord til Stavanger i sør, men for oss i Ottar spesielt i Oslo på begynnelsen av tiåret og i Finnmark på slutten av 90-tallet. Vi skrev og lobbyerte, men først og fremst demonstrerte vi. Det var stor motstand mot den liberalistiske utviklingen. Naboer og naboaksjoner tok kontakt for å få hjelp til å få stengt bordellet i oppgangen eller strippebula i nabolaget. Andre oppdaget vi selv. Det var en tid med utallige aksjoner og demonstrasjoner mot bordeller, wet T-shirt show, gjørmebryting, stripping og toppløsservering. Pro-prostitusjonslobbyen var også svært aktive, og anklaget oss som protesterte og aksjonerte for dårlig menneskesyn, dårlig kvinnesyn, for å demonstrere utenfor arbeidsplassene til de prostituerte kvinnene. **Men ikke minst for å kaste stein på svarte prostituerte fra Afrika!**

Hvor kom den i fra? Drev prostitusjonsmotstanderne fra kvinnegruppa Ottar, det var vi som spesifikt ble beskyldt for dette, virkelig og kastet stein på prostituerte kvinner? Svarte kvinner til og med? Nei vi gjorde ikke det!! Men gjennom denne beskyldningen ble vi stemplet. Ikke nok med at vi var dumme, vi var også onde, voldelige og rasistiske! Og ikke nok med at våre motstandere, altså alfonser, pornoredaktører og pro-prostitusjonslobbyen mente dette. Andre prostitusjonsmotstandere, som også mente at det var riktig å forby kjøp av sex, fikk det travelt med å forklare hvordan alt vi gjorde var feil, eller i alle fall gjort på feil måte, at ingen likte oss og at vi måtte endre metoder, oppførsel, aksjonsmetoder, i bunn og grunn vårt vesen. Ellers ville vi – akkurat vi – ødelegge kampen, og vi ville aldri få endret loven. Det ble kvinnegruppa Ottar sin skyld at kampen mot den seksuelle undertrykkingen gikk dårlig, det ble vår skyld at feminismen ikke var populær... i grunnen ble det meste vår skyld. Det ble også gitt ut bøker som hadde det som tema, altså at alt var vår skyld. Og det der

med at vi var voldelige og rasistiske. Den beskyldningen ble gjentatt så ofte at folk nesten trodde den var sann!

Vi visste ikke helt hvordan vi skulle møte denne ryktespredningen og disse beskyldningene, og vi var heller ikke internt enige om hva vi skulle gjøre, men det endte med følgende taktikk: Dersom dette ble satt på trykk, altså at vi hadde kastet stein på svarte prostituerte, ba vi om dementi. Fikk vi ikke dementi, truet vi med rettssak. Ga avisen seg ikke da, saksøkte vi dem. Vi hadde 3 rettssaker, der lederne av PION (Prostituertes Intresseorganisasjon og en viktig del av lobbyen og Liv Jessen leder av vårt nasjonale kompetansecenter mot prostitusjon begge sto i retten og bare visste at det var sant at vi hadde kastet stein på svarte prostituerte. Vi har faktisk dom på at disse sentrale lederne i vår nasjonale pro-prostitusjonslobby ikke er troverdige. Vi vant alle rettsakene noe som ble dyrt for våre motparter, men prisen å betale for oss var at avisa Blikk, som er ei ukeavis for homobevegelsen, nesten gikk konkurs. Og gjett hvem som fikk skylden for det? En annen pris å betale for oss, var jo at mye av tiden vår gikk med til rettssaker og forberedelser til rettssaker istedenfor å drive kampen for å få kriminalisert kjøp av sex.

Konferanser av denne typen som vi har her, skal aldri undervurderes. De er viktige og de er farlige, både fordi de er lærerike og ikke minst fordi vi får utvekslet tanker og erfaringer. Første gang jeg deltok på en konferanse mot prostitusjon var i London i 1997. Jeg kjente ingen, og hadde øvet på engelske fraser før jeg møtte opp, slik at jeg skulle være i stand til å holde et innlegg fra salen. Det var en en dags konferanse med et meget tett program, og jeg som da var en bonde i byen, forsto virkelig ikke bruken av de første 20 minuttene på konferansen. For de første 20 minuttene gikk med til at arrangørene leste opp en lang deklarasjon om premissene for konferansen, hvem den var for (de som var mot prostitusjon) og gikk inn i lange og innviklede begrunnelser for at de som skulle snakke, var mot prostitusjon, og at konferansen ikke var interessert i innlegg som forsvarte kjønnshandelen. Jeg skjønnte som sagt ikke så mye av dette i begynnelsen, men etter hvert som dagen skred fram, skjønnte jeg tegningen. For ikke før ble mikrofonen frigitt for innlegg fra salen, så sto det opp den ene etter den andre for å fortelle oss at denne konferansen i det hele tatt ble arrangert egentlig ødela hennes liv, at det egentlig var veldig fint å være prostituert og hadde det ikke vært for de skinnhellige drittkjerringene med dobbeltmoral som egentlig var prostituerte i sitt eget ekteskap så hadde det vært helt fantastisk å være prostituert. Og de hadde valgt prostitusjonen frivillig, og hvordan kunne vi forsvare å ikke respektere kvinners frie valg! Mange av dem som prøvde å holde disse innleggene, lyden ble skrudd av så fort som mulig, hadde også med seg hallikene sine. Men før lyden forsvant klarte pro-prostitusjonslobbyen i alle fall å få fram budskapet til forsamlingen om at hele konferansen egentlig var et overgrep mot alle de menneskene som er involvert i prostitusjon, og at vi som deltok på denne konferansen egentlig var noen fobiske, diskriminerende voldelige..... med dårlig menneskesyn og alt som følger med.

Det var som om alt klikket på plass. Disse beskyldningene hadde jeg jo hørt før. Vi hadde i Norge gjennom alle de årene vi hadde arbeidet mot porno og prostitusjon hørt nøyaktig de samme argumentene. Og vi hadde tatt dem til oss som genuint rettet mot oss. Etterpå har jeg hørt dem mange steder. De er en del av en internasjonal strategi. Det hjelper å vite det, det gjør virkelig det. Når du vet at dette sier Pro-lobbyen når vi arrangerer demonstrasjoner i Sameland, når vi avholder work-shop mot prostitusjon i FN i NY, arrangerer prostitusjonskonferanse i Murmansk eller deltar på møte i Europarådet i Strasbourg, da er det lettere å forholde seg til, fordi du ikke lenger tar det personlig, men det er likevel skadelig. Fordi det hindrer rekrutteringen til vår sak og våre rekker. Fordi de som lurte på om de skal

slutte seg til kampen, ikke klarer å distansere seg fra drittsslengingen, selv om den er internasjonal. Fordi alle kan se at de personlige omkostningene i å delta i kampen mot menneskehandelen, fort kan bli veldig store. Så dette virker, og derfor er det viktig å gå så høyt opp på banen som mulig og bekjempe den delen av pro-prostitusjonslobbyens retorikk som går ut på at alle vi som er uenige med dem egentlig er fulle av personlige feil, så fort vi har muligheten. Da jeg satt der på prostitusjonskonferansen i London, ble jeg veldig overbevist om at de rettssakene vi da sto oppi, virkelig var verd det.

Veldig mange forsøker å få oss til å tro at prostitusjonen bare omhandler de som er parter i handelen. Det vil si de prostituerte, horekundene og hallikene. Vanligvis er prostitusjon et storbyfenomen. I spesielle strøk av byen kan horekundene, fra byen eller fra småsteder, relativt anonymt og "trygt" kjøpe kvinner. I Barentsregionen, etter murens fall, skjedde det omvendt. Prostituerte fra storbyen Murmansk reiste til småstedene, og jeg kan love dere at disse stedene var veldig små, bygder med 50, 150 eller 200 innbyggere. I storbyen kan du "la være" å se prostitusjonen. Du kan la være å gå i de mest belasta strøkene. Du kan lukke øynene. I små bygder preger organisert prostitusjon hele samfunnet. Det blir tilnærmet umulig å late som om du ikke vet hva som foregår. Alle i Tana kjente en eller flere horekunder. Det kunne være onkelen din, fetteren din, broren din, naboen, kollegaen, treneren på idrettslaget, broren til bestevenninna di og så videre.

Motstanden mot kvinnehandelen viste seg i starten av som fem kvinner i Tana som demonstrere mot prostitusjon i Tana og ble latterliggjort i media. Nettverk i nord mot prostitusjon og vold ble dannet i 1997 som et samarbeid mellom Sáráhká, organisasjonen for samekvinner i hele Sameland, "Womens Congress of Kola peninsula", ROKS, riksorganisasjonen for krisejourer i Sverige, og Kvinnegruppa Ottar, den norske feministorganisasjonen som jeg representerer. Da motstanden mot den organiserte menneskehandelen ble organisert i et internasjonalt samarbeid på tvers av grensene, og etter hvert besto av mange hundre mennesker, var handelen med kvinner blitt en stor virksomhet i Finnmark. Situasjonen i Finnmark gjorde det umulig å skjule

- hvem som er avgjørende part i handelen.
- ringvirkningene handel med kvinner skaper i hele samfunnet der den får etablere seg.

Kundene utgjør den overveldende majoritet av de som deltar i prostitusjonen, og de er den avgjørende part i handelen. Likevel er menn som regel totalt usynliggjort når prostitusjon som samfunnsfenomen blir diskutert som samfunnsfenomen, eller når det blir tatt tiltak. Ettersom det både i Norge, Russland og Finland på dette tidspunkt var lov å kjøpe kvinner ble det brukt straffelov og ofte reaksjonære tiltak. Stenginga av torghandelen var et slikt tiltak. Verre så det ut da vi fikk se bilder på nyhetene av politiet som aksjonerte mot russiske kvinner på grensa. Derfor starta Nettverk i Nord sammen med kommunestyret i Tana å rette fokus mot kundene. Kommunestyret vedtok å jobbe for kriminalisering av horekunder. I juni 98 arrangerte kommunestyret i Tana og Nettverk i nord en etter forholdene stor internasjonal konferanse for å belyse prostitusjonens konsekvenser.

Våren 99 ble det holdt store demonstrasjoner. De foregikk ukentlig i en lang periode. Og det ble arrangert over 50 møter - for bygdelagsledere, for aktivister og for lokalbefolkningen generelt. Det folk sørpå fikk se var bygdesamfunnene i Tana og Utsjok (i Finland) som mobiliserte. For eksempel foregikk den første demonstrasjonen i full snøstorm med 200 deltagere. Mange måtte kjøre 6 til 7 mil en vei, for å delta, og det er ganske eksepsjonelt når

det bor i overkant av 3000 mennesker i Tana. Mobiliseringa gjorde at mediemuren blei brutt og vi fikk en nasjonal diskusjon.

Jeg kan snakke veldig lenge om erfaringene fra Tana, jeg bodde der selv et halvt år for å organisere demonstrasjonene. Det skjedde mye, vi fikk til mye, det var spennende, mørkt og kaldt, den vinteren jeg bodde der hadde vi 50 grader celsius og enorme mengder nordlys. Kort sagt en opplevelse for livet, men jeg skal forlate krigshistoriene, de som vil vite mer kan for eksempel lese Marit Smuk Solbakk og Kirsti Bergstø sine bidrag i denne antologien, som vi har med her til København, og som alle som vil kan få kjøpe både på engelsk og på de originale nordiske språk. Både Marit Smuk Solbakk og Kirsti Bergstø, som nu er statssekretær i regjeringen og nå har ansvar for den norske sexkøsløp, men som startet som aktivist i Tanakampen, sine bidrag handler om prostitusjonskampen i Tana.

Men selv om jeg er ferdig med krigshistorier skal jeg fremdeles oppholde meg i Tana. Jeg vil si noe om motstanden mot motstanden, og hva som skjer når vi protesterer mot menns privilegier. Årsaken til at det er spesielt interessant, er at pro-prostitusjonslobbyen ikke var tilstede de første årene aktivistene holdt på. Jeg skal ikke påstå at det var lett å være prostitusjonsmotstander i Tana før lobbyen kom på banen, absolutt ikke. Men det er et signifikant skille i argumentasjonen, blant de som forsvare prostitusjonen, fra før og etter lobbyen entret banen.

Jeg pleier å si at kvinner bærer sin egen undertrykking på ryggen, og at vi aldri må glemme at det er mødre og bestemødre som i praksis sørger for at småjenten blir kjønnslemlestet i Nord-Afrika. Jeg mener det absolutt ikke flåsete. Jeg bruker et så kraftig eksempel for å understreke poenget, og poenget er globalt.

Lokalt, i samfunn som våre nordiske land, som jo er vedtatt likestilt, men der virkeligheten er en helt annen, blir jenter og kvinner sosialisert til å ta seg av og ta seg ut. Kort sagt har kvinner jobben med å sørge for hyggen. Menn blir sosialisert til å være malen, det normale og til i kraft av sitt kjønn ha rett på privilegier. Når prostitusjonen infiserer små samfunn, slik som i Tana, blir dette systemet satt på prøve. Som jeg tidligere fortalte ble den lille kjernen på 5, 6 kvinner som protesterte gjennom hele etableringsperioden, latterliggjort og hengt ut. Da protesten og motstanden mot den organiserte menneskehandelen ble organisert og stor, så stor at den brøt gjennom mediemuren og skapte nasjonale diskusjoner både i Finland og Norge, ble den første store reaksjonen i lokalsamfunnet at det var prostitusjonsmotstandernes skyld. Det var de som protesterte som ga bygda og lokalsamfunnet dårlig rykte og lagte dårlig stemning. Det var kort sagt demonstrantene og prostitusjonsmotstanderne som oppførte seg feil og ukvinnelig. Kvinner har som sagt ansvaret for å sørge for hyggen, og det som skjedde nå, var alt annet enn hyggelig. Alle kjente og ukjente herskerteknikker ble tatt i bruk, og de lokale aktivistene måtte skaffe seg hemmelig telefonnummer, la være å gå på bar eller utesteder i helgene, det ble spredd rykter og trusler. Prostitusjonsmotstanderne fikk skylden for at den ene halliken fikk hjerteinfarkt og psykisk sammenbrudd, og for at familiene til kunder og alfonser syntes situasjonen var en belastning. Det krevde mange, mange møter, demonstrasjoner og konfrontasjoner for å få flertallet i bygdesamfunnet til å mene at det var kundene og alfonsene som gjorde situasjonen uholdbar, og til å få dem med på å sette makt bak kravene om å stenge bordellene. Resten er som sagt en norsk suksesshistorie.

Men omtrent på samme tid som vi hadde fått til dette i Tana, så kom den nasjonale pro-prostitusjonslobbyen på banen. Og deres retorikk? Akkurat ja, hva ble vi beskyldt for da? Kommunelegen ble beskyldt for å manipulere tall, for å indirekte spre homohets og

AIDSfrykt da hun fortalte media om smittetallene for Finnmark generelt og Tana spesielt. Vi andre ble beskyldt for rasisme selvsagt, denne gangen mot russere. I tillegg til påstander om at vi var enkle, unyanserte og for å drive med borgerlig renovasjon i våre egne nabolag, i tillegg ble det mye rabalder i pressen fordi lobbyen påstå vi manglet demokratisk sinnelag og var mot ytringsfriheten. Denne påstanden kom fordi vi ikke sa ja til egenpåmeldte og egeninviterte innledere. Vi ble mot ytringsfriheten fordi vi ikke ga et mikrofonstativ til dem som var uenig med oss, rett og slett!

Og her vil jeg gjerne skyte inn noe om den svenske loven. Konferansen her vil belyse dens normative virkning, og jeg tror på lovers normative virkning, men den viktigste effekten av loven er faktisk internasjonalt. Ved hjelp av denne loven er prostitusjonslobbyens frammarsj om ikke stoppet, så i alle fall bremsset opp i Europa. Og den har politisk effekt langt utover Europa også. For før denne loven kom, så var det liksom bare et spørsmål om tid, før vi fikk nederlandske og tyske forhold i alle land. Legaliseringslobbyen avanserte, vi rygget. Lobbyen rykket fram, vi rygget. Så seint vi kunne riktignok, men vi rygget. Etter at den svenske loven kom, har vi faktisk ikke rygget. Den svenske loven har sagt at utviklingen ikke er ufravikelig, at samfunnet kan gripe inn, kan styre, og at prostitusjon også dreier seg om kvinnesyn og samfunnsutvikling. Om likeverd mellom kjønnene, for å si det enkelt. Og her vil jeg gjerne legge til noe om Tyskland, jeg oppfatter det ikke som tilfeldig at konferansen heter Grosse Freiheit. For noen år siden bodde jeg et par år i Frankfurt am Main. Jeg har altså bodd og observert i et av kjønnshandelens sentra. Det du i alle fall blir overbevist om etter et slikt opphold, er sammenhengen mellom prostitusjon og kvinners stilling. For i et land der de omtrent nettopp har innført svangerskapspermisjoner av en viss lengde og fremdeles omtrent ikke har heltids barnehageplasser til barn under 3 år, der det er få kvinner i den offentlige debatt eller i det offentlige rom, der bygger de områder i byene der alle har tilgang utenom kvinner som meg. Alle har adgang i disse såkalte ”erossonene” utenom kvinner som ikke er til salgs. Og ingen skal få meg til å tro at disse spørsmålene ikke har en sammenheng.

Blir terskelen for å kjøpe mennesker senket over tid og skaffer mange menn seg erfaring med at kvinner kan kjøpes, vil det prege holdningene i hele samfunnet. Reaksjonære endringer i kvinnesyn og kjønnsrollemønster vil smitte. I internasjonal sammenheng har skandinaviske kvinner oppnådd viktige rettigheter og har en sterk stilling. Er det helt greit å skru tida tilbake?

Graden av frivillighet eller tvang er ikke poenget. Jeg synes menneskesalg er totalt uakseptabelt uansett. Spørsmålet er faktisk ikke hvorfor kvinner prostituerer seg, det vet vi ganske mye om. Spørsmålet er hvorfor så mange menn velger å kjøpe kroppene til fattige kvinner, unge menn og barn, kalle det sex og tilsynelatende få nytelse ut av de kjøpte kroppene? **Spørsmålet er også om vi skal tillate dem det?**

Prostitusjon er et samfunnsproblem som angår oss alle. Derfor må kjønnshandelen behandles samfunnsmessig - det vil si politisk. Og derfor både må og skal vi alle sammen mene noe om dette – og har rett til å mene noe om dette, selv om mange forsøker å innbille oss at det har vi ikke rett til å mene noe om – at kun aktive prostituerte vet hva dette handler om.

Uansett hvordan vi har aksjonert mot prostitusjon, har vi alltid blitt kritisert for metodene. Uansett. Har vi aksjonert i Tana 8. mars i sentrum så har det vært et overgrep mot de russiske kvinnene som ikke er prostituerte å markere 8. mars som en kampdag. Har vi demonstrert utenfor campingplasser i Tana der det beviselig er et bordell, så har det vært demonstrantene som har gjort noe feil, for har vi ikke tenkt på at både halliker og horekunder har kone og

barn. Når vi henleder oppmerksomheten mot virksomheten, så blir familiene nemlig lei seg. Halliken kunne dessuten ta livet av seg ble det sagt, da vi skulle arrangere store demonstrasjoner i Tana. Dessuten førte protester mot prostitusjon til økt rasisme mot russerne ble det påstått, og det var jo selvsagt demonstranten sin feil. I tillegg har vi, blir det også påstått, en stigmatiserende og dømmende holdning til de prostituerte pikene (legg før øvrig merke til at det alltid heter piker og ikke kvinner når motstanderne våre snakker om kvinner i prostitusjonen, uten at våre motstandere vil innrømme en stigmatiserende for ikke å si patroniserende holdning for egen del). Påstand om at vi har diskriminerende og rasistiske holdninger er for øvrig noe som går igjen. Vi har blitt beskyldt for homofobi, puritanisme, seksualfiendtlighet, vold og rasisme gjennom 30 år. I tillegg har jeg (og vi) blitt beskyldt for å være stygg, feit, lesbisk, fraskilt, bortgjemt og i tillegg ha et svært dårlig seksualliv. Og det skulle jo bare mangle, det jo ikke så lett å ha et godt seksualliv helt på egen hånd.

Bare å mene det vi mener defineres av prostitusjonslobbyen som en diskriminerende holdning. Det har blitt påstått med styrke fra prostitusjonslobbyen og dens lakeier at hadde det ikke vært for det stigmaet, som først og fremst er prostitusjonsmotstandernes, altså oss, skyld, så hadde livet som prostituert vært fint og flott, en dans på roser med lettjente penger rett og slett. Alle som har satt seg inn i saken vet jo at dette er det reneste vrøvl, men budskapet hamres løs i de fleste av dagens medier. Og som jeg tidligere har sagt, så virker det dessverre. For mange unge kvinner - også unge feminister - har ikke lyst til å se seg selv som puritanske eller moralistiske – det har fått mange i kvinnebevegelsen til å tvile på om vi skal si tingene så direkte. Kan vi ikke si nei på en klokere, penere og mer spiselig måte? Kan vi ikke la være med å rope så høyt og vulgært? Kan vi som feminister ikke slutte med at ødelegge hyggen?

Jeg skjønner det behovet som gjør at det er lett å tenke slike tanker. I pornoestetikkens tidsalder er det for tiden ikke er lett å være unge feminister som er mot slaveri. Men innerst inne vet vi godt at det ikke går an å si nei til slaveri på noen annen måte enn et rungende NEI!

Vi vet også at det som virket som gode tiltak forrige gang det internasjonale samfunnet tok grep mot en omfattende kjønnshandel, altså for hundre år siden, ikke lenger er tilstrekkelig. Den gang virket fattigdomsbekjempelse, altså tiltak for å hindre rekrutteringen av kvinner til prostitusjonen, godt. Det er veldig få som, dersom de har andre alternativer, søker seg til prostitusjon. Men i denne globaliserte tidsalder, med en uendelig tilgang på utslåtte og fattige mennesker som raskt og effektivt kan fraktes over hele verden, virker ikke disse tiltakene i tilstrekkelig grad. Derfor må vi snakke om markedet, vi må konsentrere oss om normative lover og tiltak. Rettet mot etterspørselen, altså kundene.

Vår bevegelse mot prostitusjon omfatter mange mennesker. Noen er mot prostitusjon av religiøse og humanistiske årsaker. Andre fordi de er mot markedsliberalismen, andre av oss fordi vi er feminister og bekjemper patriarkatet. Det er mange innfallsvinklinger for oss som er mot salg av mennesker. Men uansett hva som har ført oss til dette standpunktet har v noe vi deler.

Nemlig

Motstand mot en global utvikling som fremmer og utnytter menneskelig nød til seksuell utnyttelse og nedverdiggelse i alle former og grader.

Motstand mot en samfunnsutvikling som fører til at tusenvis av fattige kvinner på de gynekologiske fabrikkene i India blir utnyttet av en kynisk surrogatibransje til å bære fram barn for den rike verden.

Motstand mot den samfunnsutviklingen som gjør flere og flere mennesker i verden til varer, som gjør mennesker til donorer for klinikker på Filippinene som har gjort internasjonal butikk av å selge nyrer fra fattige mennesker til rike mennesker. Og som aksepterer slaveriet og omdøper det til organdonasjon, surrogatmoderskap eller gledespiker, og som kaller oss som bekjemper slaveri og utnyttelse for naive, unyanserte og enkle.

Vår motstand kan ha mange innfallsvinkler. Men vi skal holde fast på følgende: De som sitter med makt og penger, forandrer verden hver dag i en retning vi ofte ikke ønsker oss. Vi er de eneste som kan forandre verden i den retningen VI ønsker oss.